

בס"ד. ש"פ בשלח, י"א שבט, ה'תשכ"א

(הנחה בלתי מוגה)

וַיְהִי בשלח פרעה את העם גו'¹, ומבואר בתורה אור², שפרעה הי' משלח עם ישראל פארות וענפים כו', והיינו שע"י גלותם במצרים והשתעבדותם בהם גרמו שנתעלו בחינת ניצוצין שנפלו במצרים, והוא הוא בחינת כח הצומח להצמיח ישועת ישראל. וכפי שמבאר לפני³, דהנה כתיב קדש ישראל להוי' ראשית תבואתה, שישאל נקראו תבואת ה', והוא כמו שאדם זורע תבואה עד"מ בשביל התוספת שיצמח, כך זורע ה' את ישראל כו'. וזהו ענין גלות מצרים, שעז"נ⁴ זרעתי לי בארץ, וכמ"ש הבאים ישרש גו', היינו, שהירידה למצרים היא בדוגמת הזריעה בארץ (ישרש), כמו עד"מ שזורעין גרעין אחד כדי שע"ז תהי' הצמיחה (יציץ ופרח) בריבוי גדול.

והענין בזה, דהנה אמרו רז"ל⁵ לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים, שנאמר זרעתי לי בארץ, כלום אדם זורע סאה אלא להכניס כמה כורין. וידוע הביאור בזה⁶, שאין הכוונה (רק) לגרים כפשוטו, שהרי אנו רואים שהגרים שניתוספו במשך הגלויות הם במספר מועט ביותר, ולא כדאי כל ההעלמות וההסתרים והמניעות והעיכובים שבזמן הגלות בשביל מספר מועט של גרים, אלא הכוונה היא לניצוצות הקדושה שנפלו בדברים הגשמיים שנמצאים בכל המדינות ששם גלו ישראל, שע"י שבנ"י אוכלים ושותים כו' ומשתמשים בהם לשם שמים, הרי הם מבררים ופודים את הניצוצות, וניצוצות אלו נקראים גרים, להיותם בדוגמת הגרים שגם קודם הגיור יש בהם ניצוץ דנשמת ישראל [כידוע הדיוק⁷ בלשון חז"ל⁸ גר שנתגייר, ולא גוי שנתגייר, וכפתגם הידוע⁹ שיהודי אינו יכול להמיר דתו וגוי אינו יכול

1. פרשתנו (בשלח) יג, יז.

2. פרשתנו סא, סע"ג.

3. ביאורו להצ"צ ח"ב ע' תשכו. ע' תשל.

4. ראה תו"א שם, א.

5. מדבר קדמות להחיד"א מערכת ג אות ג.

6. ירמ' ב, ג.

7. א. פסחים צב, א. יבמות

8. הושע ב, כה. וראה פסחים פז, ב.

9. מז, א. ובכ"מ.

10. ישע"י כז, ו.

11. ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ח ע'

12. פסחים שם.

רח.

13. ראה תו"א בראשית ו, א. לך יא, ב.

להתגיר], אלא שניצוץ זה הי' בגוף של אינו יהודי¹², וע"י הגירות נפדה הניצוץ מן הגלות. ובשביל שיתוספו גרים אלו, שהם ניצוצות הקדושה, הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות. ואם בכל הגלויות כן הוא, עאכ"כ בגלות מצרים, שהוא לא רק הגלות הראשון בזמן, אלא הוא גם השורש לכל הגלויות¹³, כמארז"ל¹⁴ כל המלכיות (גלויות) נקראו על שם מצרים כו'.

ב) אמנם עדיין צריך להבין הפירוש דבשלח פרעה את העם, שפרעה הי' משלח פארות כו'. ובהקדם שענין זה מרומז בדברי המכילתא¹⁵, ויהי בשלח, אין שילוח בכל מקום אלא ליווי. ונתפרש יותר בדברי המדרש¹⁶ על הכתוב ויהי בשלח פרעה את העם, וכי פרעה שלחם, בלעם אמר א"ל מוציאם ממצרים¹⁷, וכאן כתיב ויהי בשלח פרעה את העם, אלא מלמד שהי' פרעה מלוה אותם כו', שזהו תוכן הענין דבירור הניצוצות כו'. ויומתק יותר, שההכרח לכך שהי' פרעה מלוה אותם הוא מדברי בלעם, שהוא הלעו"ז דמשה רבינו, כמארז"ל¹⁸ על הפסוק¹⁹ ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, אבל באומות העולם קם ומנו בלעם, וממנו בא ההכרח על ענין בירור הניצוצות דפרעה כו' [ולהעיר, שענין זה נתפרש במדרש דוקא²⁰, ולא במכילתא, כי מכילתא היא נגלה דתורה לגבי מדרש שהוא מחלק האגדה שרוב סודות התורה גנוזין בה²¹]. אך צריך להבין מהו הפירוש דבשלח פרעה, שפרעה הי' משלח פארות כו', דלכאורה, הרי פרעה הוא זה שהכריז לא ידעתי את הוי'²², וא"כ, איזה ענין הי' פרעה יכול ליתן לישראל.

ויש לומר, שזהו שממשיך בתו"א³: "כמ"ש²³ ופרעה הקריב, ואמרו רז"ל²⁴ שהקריב את לבם של ישראל לאביהם שבשמים", והיינו, שפרעה פעל בישראל הענין דעבודת התשובה, שהיא בחילא יתיר, יותר

18) ספרי ברכה לד, י. במדב"ר פי"ד, כ. וראה אוה"ת פ' זכור ע' א'תשעו. ע' א'תשצו. סה"מ הי"ט ע' 156.

19) ברכה שם.

20) להעיר מסה"מ תרס"ה ע' חצר.

21) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"ב. תניא אגה"ק סכ"ג (קלז, א).

22) שמות ה, ב. תו"א פרשתנו סא, ג.

23) פרשתנו יד, י.

24) ראה שמור"ר פכ"א, ה. תנחומא פרשתנו ח.

12) ראה תשובת מהר"ם מרוטנברג — הובא בספר תשובות בעלי התוס' מכת"י (ג.י. תשי"ד) ע' רפו סימן יט.

13) ראה לקוטי תורה להאריז"ל ר"פ תצא. סה"מ תש"ט ע' 107. ובכ"מ.

14) ב"ר פט"ז, ד.

15) פרשתנו עה"פ.

16) שמור"ר פ"כ, ג. וראה אוה"ת בלק ע' א'כטס.

17) בלק כג, כב.

מעבודת הצדיקים²⁵. והענין בזה, דהנה, כדי שתהי' העבודה דתשובה, צריך להיות מקום וענין שמשם צריכה להיות ההשבה. ולא רק התשובה על רע ממש ח"ו, אלא גם בנוגע לעצם תנועת התשובה דאסורה מכאן²⁶, צריך להיות המקום שממנו סר כו'. וזהו ופרעה הקריב, שכאשר ישנו הענין דפרעה ומצרים, הנה מזה דוקא באים למעלת התשובה, שענינה הוא אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא²⁷, שזהו גם תוכן הענין דבירור הניצוצות כו'²⁸.

ג) וביאור הענין, דלכאורה אינו מובן איך אפשר להיות הענין דאתהפכא חשוכא לנהורא, הרי חושך ואור הם שני הפכים²⁹, ובפרט להשיטה שחושך הוא (לא רק העדר האור, אלא הוא) בריאה בפ"ע³⁰, וכיון שזוהי מציאות של חושך, איך אפשר שתתהפך לאור. אך הענין יובן ע"פ תורת הרב המגיד³¹ בפירוש מארז"ל³² על הפסוק³³ המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו, גבריאל שר של אש ומיכאל שר של מים ואין מכבין זה את זה, שהענין דעושה שלום במרומיו הוא ע"י גילוי אור שלמעלה משניהם, שלכן הרי הוא כולל ומייחד אותם. וכן הוא גם בענין אתהפכא חשוכא לנהורא, שנעשה ע"י ענין שלמעלה משניהם. ומזה מובן מעלת התשובה (שעל ידה פועלים אתהפכא חשוכא לנהורא) לגבי תומ"צ, שע"י תומ"צ נמשך אור מוגבל, היינו, אור כזה שהחושך הוא היפך ממנו ומנגד אליו, אבל ע"י התשובה נמשך אור בלתי מוגבל, שלגביו אין החושך מנגד, ועי"ז מהפכים גם את החושך לאור.

וזוהו גם מ"ש³⁴ טוב שם משמן טוב גו', ומבואר בזה³⁵, דשמן טוב קאי על העבודה דתומ"צ, שזהו"ע השמן שבמנורה³⁶ שהיו בה ז' קנים

לאדמו"ר האמצעי ר"פ לך (ח, ג). פלח הרמון (לר"ה מפאריטש) לך לד, ג. ועוד. וראה תניא אגה"ק סי"ב. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תרמה ואילך.

(32) ראה במדבר"ר פי"ב, ח. שהש"ר פ"ג, יא. תנחומא ויגש ו.

(33) איוב כה, ב.

(34) קהלת ז, א.

(35) בהבא לקמן — ראה אוה"ת קהלת (ג"ך ח"ב) ע' א'קכ ואילך. שמות ע' כט"לו.

לקו"ת מצורע כה, א. סה"מ תר"ל ע' סז ואילך. ע' צז ואילך.

(36) ראה לקו"ת שם. ועוד.

(25) ראה זח"א קכט, ריש ע"ב. תניא אגה"ת ספ"ח. ובכ"מ.

(26) לשון רש"י שמות ג, ג — נתבאר בספר השיחות תש"ב ע' 47.

(27) ראה זח"א ד, א. תניא פכ"ז.

(28) ראה גם תר"א שם, ב.

(29) ראה המשך תער"ב ח"ג ע' א'שי ואילך. סה"מ עטר"ת ע' יז ואילך. ד"ה ויקח ה"א תרצ"ה פכ"ט"ל (סה"מ קונטרסים ח"ב שמב, א ואילך).

(30) ראה הנסמן בהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"ח ע' 239.

(31) ראה לקו"ת תזריע כג, ג. ביאורי זוהר

כנגד ז' אופני העבודה כו'³⁷. וענין טוב שם קאי על בירור הניצוצות שבלעו"ז (ענין התשובה), שזהו ענין "שם" שהוא בגימטריא רפ"ח ב"ן, דהיינו בירור הרפ"ח ניצוצות ע"י שם ב"ן³⁸. ועז"נ טוב שם משמן טוב, כי עבודת בירור הניצוצות היא למעלה מהעבודה דתומ"צ, וכמארז"ל³⁹ שלשה כתרים הן כתר תורה כתר כהונה כתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן. וענין זה מרומז בפסוק טוב שם גו', שהאות ט' דטוב היא ט' רבת⁴⁰, כנודע בענין אתון זעירין אתון בינונין ואתון רברבין⁴¹, שאתון בינונין קאי על העבודה דתומ"צ, שזהו הסדר הישר והרגיל, תמידים כסדרם, ואתון רברבין שלמעלה מן השורה קאי על עבודת התשובה, שעל ידה נמשך אור בלתי מוגבל המהפך גם את החושך לאור, וכנ"ל.

ד) **ויש** לקשר ענין זה עם משנת"ל⁴² בענין ז' השמות שאינם נמחקים⁴³ (שהרי גם בענין טוב שם גו' מודגש ענין השם⁴⁴). דהנה ידוע מ"ש הצ"צ⁴⁵, שמבואר אצלנו בשם הבעש"ט נ"ע, שכל מה שייחסו המקובלים השמות לעשר ספירות, אין הכוונה על גוף הספירה ממש, שהרי הספירה היא מדה, ואילו השם אנו מכוונים בו לעצמותו ית', כדאייתא בספרי⁴⁶ אליו ולא למדותיו, אלא הכוונה לעצמות אלקות המלוכש בספירות. והנה, ענין זה הובא גם בהוספות ללקו"ת⁴⁷. אבל בלקו"ת אינו ברור אם הכוונה היא לאור המתלבש בספירות או להאור שמחי' את הכלים, והיינו, אם הכוונה היא להאורות או לחיות הכלים עצמם. ומבאר הצ"צ⁴⁵, שכוונת הבעש"ט היא לחיות הכלים עצמם. וההכרח לזה הוא (כמ"ש הצ"צ) ממ"ש בכתבי האריז"ל⁴⁸ בביאור ההפרש בין שם הוי' לשאר השמות, ששם הוי' הוא באורות, ושאר השמות הן

43) שבועות לה, סע"א. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב.

44) ראה תו"א בא ס, ג: "מספר רפ"ח ניצוצים הם מבחי' שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן כו".

45) אוה"ת שמות ע' קו ואילך. וראה גם לקו"ת בהר מג, ב (בחצ"ע"ג). שרש מצות התפלה פ"ב ואילך (דרמ"צ קטו, ב ואילך).

46) הובא בפרסד שער לב (שער הכוונה) רפ"ב.

47) ד"ה להבין מ"ש באוצ"ח — ויקרא נא, ג.

48) ראה תו"א פ' נח י, ב. ר"פ בא ס, א. סידור עם דא"ח ריו, ג.

37) ראה לקו"ת ר"פ בהעלותך. ובכ"מ.

38) ראה לקו"ת ואתחנן יג, א. אוה"ת קהלת שם. ועוד.

39) אבות פ"ד מ"ג. וראה גם אוה"ת שמות שם (ע' לא-לב). המשך תרס"ו ע' שנו.

40) ראה אוה"ת קהלת שם. סה"מ תר"ל שם (ס"ע עב. ריש ע' קב).

41) ראה זח"ג ב, א. סה"מ תרע"ח ע' רלד ואילך. תרצ"ט ע' 203 ואילך. תש"ה ע' 130 ואילך. ועוד.

42) ד"ה באתי לגני דליל שבת קודש פ"ב (לעיל ע' 5 ואילך). וראה גם ד"ה הנ"ל.

דמוצושיק ספ"ג ואילך (לקמן ס"ע 35 ואילך).

בכלים, וכדי לתווך בין דברי האריז"ל שהשמות הן בכלים עם דברי הבעש"ט שהשמות הן באורות, צ"ל שכוונת הבעש"ט היא (לא להאורות המתלבשים בכלים, אלא) לחיות הכלים עצמם. ונמצא, שפירוש הבעש"ט שאליו (ולא למדותיו) קאי על חיות הכלים עצמם, הוא בעומק יותר מפירוש הפרדס⁴⁹ שאליו (ולא למדותיו) קאי על האור המלוכב בהכלים, כי, אף שבגילוי הרי חיות הכלים הוא למטה מהאור המתלבש בהם, הנה בשרשו הוא נעלה יותר, כידוע בענין איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד⁵⁰, שבחי' איהו שמתייחד עם גרמוהי הוא למעלה יותר מבחי' איהו שמתייחד עם חיוהי⁵¹. אך עדיין אינו מובן, איך אפשר שיהי' היחוד דאיהו וגרמוהי, הרי הכלים (גרמוהי) הם בבחי' מציאות, ואיך אפשר שבחי' איהו שבגרמוהי שהוא למעלה מבחי' איהו שבחיוהי, יתלבש בגרמוהי ויתייחד עמהם. ובהכרח לומר, שהכח לזה הוא מבחי' שלמעלה משניהם, למעלה מבחי' איהו ומבחי' גרמוהי. וזהו אמיתית ענין אליו, כפירוש רבינו הזקן⁵² שקאי על עצמות ומהות, שזהו ששם שמים שגור בפי כל⁵³, ולהיותו נמנע הנמנעות⁵⁴, הרי הוא מחבר ומייחד בחי' איהו עם גרמוהי. ונמצא, ששני הפירושים שבענין השם (שם בגימטריא רפ"ח וב"ן, שהו"ע בירור הניצוצות ואתהפכא חשוכא לנהורא, וכללות ענין השמות שקאי על חיות הכלים, בחי' איהו שמתייחד עם גרמוהי) שייכים זל"ז, כיון שבשניהם ישנו הענין דיחוד הפכים (אור וחושך, איהו וגרמוהי), בכח העצמות שהוא נמנע הנמנעות.

ה) **והנה** כדי להמשיך אור הבלי גבול שעל ידו תהי' הפיכת החושך לאור (כנ"ל ס"ג), צריך להיות ענין הביטול דוקא, כי, כל זמן שהאדם הוא בבחי' מציאות, אזי יכול להמשיך ולקבל רק האור שבהגבלה, ודוקא ע"י ביטול מציאותו נעשה כלי לבחי' הבלי גבול. וזהו כללות הענין דגלות מצרים, מלשון מיצר⁵⁵, וכן כל שאר הגליות שנקראו מצרים, ע"ש שהן מצירות לישראל, והיינו, שעיקר ענין הגלות אינו מה שגולה ממקומו, אלא העיקר הוא שבהיותו בגלות מצרים ומעיקים לו

53) ראה תו"א וירא יד, ב. סה"מ תרפ"ט ע' 20, ובהנסמן שם בהערה 132.

54) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח. הובא בספר החקירה להצ"צ לד, ב. סה"מ תרע"ח ע' תכ. ועוד.

55) תו"א וארא נח, ב. יתרו עא, ד. ובכ"מ.

49) שער לב שם. ומציין שם לשער ד (שער עצמות וכלים) פ"א.

50) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).

51) המשך מים רבים תרל"ו פל"ב.

52) הובא במכתב כ"ק אדמו"ר מוהר"י צ

— אג"ק שלו ח"ג ע' קמד ואילך. הועתק ב"היום יום" יא תשרי.

בכל עניינו (ובפרט בענינו העיקרי, שאני נבראתי לשמש את קוני⁵⁶), שזהו"ע ביטול המציאות. וזהו גם שענין הגלות נמשל לזריעה (כנ"ל), שמכסין הגרעין בעפר בארץ ומשם יצמח בעבור שהגרעין נרקב ונפסד ובטל כו'³, וכפי שמבאר אדמו"ר האמצעי⁵⁷ שאי אפשר שיצמיח ממנה מאין ליש מכח הצומח אם לא שתרקב הישות שלה והי' לבחי' אין, שנק' ביטול היש לאין. והיינו, שמציאות יש אינו כלי לבחי' כח הצומח, כי אם בחי' אין דוקא. ויש להוסיף בזה, שביטול הישות דרקבון הגרעין הוא עי"ז שמכניסים אותו בעפר הארץ, דהיינו במקום שמנגד אליו כו', שזהו כללות הענין דמצרים, שמיצר ומעיק כו'. אך דוקא ע"י הביטול והמיצר כו' נעשה עילוי גדול יותר, כמ"ש⁵⁸ מן המיצר קראתי גו' ענני במרחב גו', וכמאמר הבעש"ט⁵⁹ על הפסוק⁶⁰ ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע, שצרה אותיות צהר, והיינו, שמענין הצרה עצמה עושים צהר. וזהו בשלח פרעה את העם, שהי' משלח פארות וענפים כו', בחי' כח הצומח להצמיח ישועת ישראל, שע"י המיצר והביטול נמשך ונתגלה אור הכלי גבול.

ו) אמנם אף שביצי"מ הי' כבר הענין דבשלח פרעה את העם, שהו"ע בירור הניצוצות, וכמ"ש⁶¹ וינצלו את מצרים, שעשאוה כמצולה שאין בה דגים (דקאי על עניני עלמא דאתכסיא) וכמצודה שאין בה דגן (דקאי על עניני עלמא דאתגליא)⁶², מ"מ, עדיין לא נתבררו כל רפ"ח הניצוצות. וכידוע⁶³ בפירוש מ"ש⁶⁴ וגם ערב רב עלה אתם, שבהיותם במצרים ביררו ר"ב ניצוצות, ונשאר פ"ו ניצוצות, כמנין הטבע⁶⁵. וכאשר תושלם העבודה דבירור כל רפ"ח הניצוצות, אזי תהי' הגאולה העתידה. והענין בזה, דהנה, יצי"מ לא היתה גאולה שלימה, שלכן גם לאחרי יצי"מ נשארה נתינת מקום לגלויות אחרות⁶⁶, ועד לתכלית המיצר באופן דאשר חרפו אויבך ה' אשר חרפו עקבות משיחך⁶⁷, ומ"מ, הנה על זה אמרו רז"ל⁶⁸ אם ראית דור אחר דור מחרף צפה לרגליו של משיח, דכתיב אשר חרפו אויבך ה' אשר חרפו עקבות משיחך, מה

56 משנה וברייתא סוף קידושין.
 57 תורת חיים פרשתנו רטו, א (בהוצאה
 58 תהלים קיח, ה.
 59 סה"מ אידיש ע' 55. וראה סה"מ
 60 ירמ' ל, ז.
 61 בא יב, לו.
 62 ברכות ט, ב. וראה לקוטי לוי"צ אג"ק
 ע' ער.
 63 תו"א בא ס, ג. סה"מ תרפ"ט ע' שם.
 ובכ"מ.
 64 בא שם, לח.
 65 סה"מ תרפ"ט שם.
 66 ראה מדרש תהלים לו, י. ועוד.
 67 תהלים פט, נב.
 68 פסיקתא רבתי פט"ו, טו. שהש"ר
 פ"ב, יג בסופו.

כתיב בתרי"ו⁶⁹, ברוך ה' לעולם אמן ואמן. והענין בזה, דהנה, ברוך גו' אמן ואמן מורה על קיום הדבר, והו"ע שבועה⁷⁰, דהיינו, השבועה שלמעלה על ההתקשרות של הקב"ה עם בני"י, שמזה נמשך גם הענין דמשביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע⁷¹. ושבועה זו מתגלית ע"י ההקדמה דאשר חרפו גו', דור אחר דור מחרף. ולכאורה אינו מובן שייכות הענינים, הרי הם שני הפכים. אך הענין הוא, שהיא הנותנת, וכנ"ל שגילוי אור הבל"ג הוא ע"י הקדמת המיצר דוקא, ולכן, אם ראית דור אחר דור מחרף אזי צפה לרגליו של משיח, שאז יהי התגלות אמיתית הבל"ג, באופן נעלה הרבה יותר מהגילוי שביצי"מ, שלכן נאמר⁷² כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, נו"ן פלאות⁷³.

(72) מיכה ז, טו.

(73) זח"א רסא, ב. אוה"ת נ"ך ח"א ע'

תפז.

(69) שם, נג.

(70) שבועות לו, א.

(71) נדה ל, ב. תניא פ"א.